

Zsidó kulturális napok

Beszélgetések

és tudományos tanácskozás Kecskeméten

*„... és keresték az ország üdvét
ahová száműztelek benneteket
és imádkoztatok érte...”*

(Jeremiás 28., 7.)

Már Szent István, fia számára, 1010 körül szerzett erkölcsstanító könyvecskéjében (libellum de institutiore morum) szerepelt az évszázadok igazolta mondat: „az egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és esendő”. Ez lehetett volna a mottója annak a program-sorozatnak, melyet a kecskeméti Erdei Ferenc Művelődési Központ Kultúrák találkozásai címmel indított, 1993 őszén. A sorozat első állomása a zsidó kultúra hete volt. A Napok záróakkordjaként november 22-én A zsidóság szerepe az alföldi mezővárosok fejlődésében címmel tudományos tanácskozást rendeztek.

A neves kutatók előadásainak (melyek között tanszékünk adjunktusa, *Marjanucz László* a szegedi zsidóság 19. századi településtörténetéről értekezett) szünetében a konferencia egyik szervezőjét, *Kovácsné Tóth Ibolyát* kérdeztem további terveikről:

– A mostani zsidó hetet márciusban követni fogja a cigány kulturális hét, majd áprilisban sváb kulturális hét, és aztán folytatnánk ősszel tovább a nemzetiségek bemutatását. Ezt nagyon fontosnak tartom napjainkban, amikor mindenünnen azt halljuk, hogy gyűlölet tombol az emberekben. Jó lenne, ha az atrocitások megszűnének. Egy művelődési központ úgy tud

tenni a gyűlölet ellen, ha felmutatjuk egy-egy közösség maradandó kulturális emlékeit.

– *Figyelmük először a zsidó kultúrára terelődött...*

– Elsőként a zsidó kultúra bemutatását terveztük, mert a hazai zsidóság kultúrája van a legnagyobb veszélyben, olyan tekintetben, hogy egyre kevesebben vállalják zsidóságukat, s ezért templomaik, temetőik pusztulnak. Érdekes lenne megnézni a kiállítások vendégkönyvének beírásait. A kecskemétiiek örülnek, hogy egy olyan kultúrát mutattunk itt be nekik, ami számukra eddig ismeretlen volt. Nagyon sok gyerek, fiatal járt itt. Az Anna Frank Gimnáziumnak volt itt 18-án egy műsora. A negyven zsidó tanulót 180 azonos életkorú társa fogadta tomboló sikerrel. Ezek a momentumok szűrték le bennem azt a tapasztalatot, hogy nincs harag és nincs gyűlölet az emberekben, ha azt valakik valahonnan nem szítják.

David Kraus, Izrael állam nagykövete egy fotó- és néprajzi kiállítás-megnyitó között szakított időt a sajtó képviselőire.

– *Miért vállalta el a kecskeméti zsidó napok megnyitójának tisztét?*

– Világunk nagy baja, hogy az emberek kevésbé ismerik egymást. Akik a nemrégiben összeomlott világhatalom árnyékában nőttek fel, nem nagyon ismernek más kultúrákat, más gondolkodásmódot. A kecskemétihez hasonló kezdeményezések a párbeszéd, a kölcsönös tájékozódás kiváló alkalmai. A mai világban rejlő lehetőségek minél hatékonyabb kihasználásától remélhető az óhajtott jobb világ, a népek jobb közérzete. Nem tudjuk a másságot elfo-

gadni, ha nem tudjuk, hogy mi az a más-ság.

Az Avrum ünnepei című fotókiállítás képei között beszélgettem dr. Grósz Andor szemész főorvossal, a kecskeméti zsidó hit-közösség vezetőjével, ki önmagáról, kötő-déseiről vallott:

– Ha az ember hajlamos is a közös tízparancsolat törvényét áthágni, mégis igazából be akarja tartani azt. Még akkor is, ha farkastörvények uralkodnak. Hiszen az általános erkölcsi normák, igazságok máig érvényesek. Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.

Az emberek szeretete nélkül nem lehet gyógyítani sem, bármilyen jó szakember is legyen valaki. Az én családomból negyvenhat ember elpusztult, egyedül az apám maradt meg. De számomra iránymutató Kulka professzor esete, ami bizonyítja: nem szabad a gyűlöletet őrizgetni s főként nem e szerint mérlegelni. Kulka professzor a hatvanas években Németországban dolgozott, s – ilyen a sors – egy ügyeletben behozták hozzá azt az embert, aki az édes-anyját deportálta. Megműtötte, megmen-tette...

* * *

Raj Tamás főrabbit, a tanácskozás elnökét arról kérdeztem, hogy miben látja a konferencia jelentőségét?

– A jelentőségét abban látom, hogy felhívja a figyelmet a magyarországi vidék, elsősorban az alföldi városok és falvak zsi-

dóságának történelmi és társadalmi szerepére. Sokan leegyszerűsítik ugyanis a dolgot, és úgy gondolják, hogy Budapesten vannak zsidók, s megfélemedeznek arról, hogy vidéken mindig is nagyon jelentős zsidó közösségek voltak, amelyek igen nagy szerepet vállaltak magukra a magyar vidék és általában Magyarország fejlődésében. Hangsúlyozni szeretném annak jelentőségét, hogy igenis szükség van a zsidóság történelmi szerepének kiemelésére a magyar vidéki városokban és falvakban is. A judaisztika tekintetét, véleményem szerint, rá kellene irányítani a kelet-európai és a magyar vonatkozásokra. Sajnálatos módon a judaisztika, amely már elfogadott tudomány Magyarországon, igyekszik az általános, nemzetközi judaisztika keretében mozogni (ami nagyon helyes egyébként), de talán emellett arra is nagyon nagy szükség volna, hogy a judaisztikai kutatók fokozottabban vizsgálják és bemutassák azokat a kelet-európai és ezen belül jellegzetesen magyar vonatkozásokat, melyekkel eddig kevesen foglalkoztak.

A neves történészek, néprajzkutatók (Ö. Kovács József, Sívó Béla, Timár Lajos, Ember Mária), a költő Kányádi Sándor, a szociológus Karády Viktor és a már említettek előadásait, a kecskeméti önkormányzat tanulmánykötet formájában szándékozik megjelentetni.

J. Cs.